

Buugga Daanyeel — Lambar Afraad

Miisaanka Toosan

Jeff Pippenger

2023-11-27

Waxaan ka hadlaynaa “toddobada wakhti” ee Laawiyiintii lix iyo labaan sida loogu matalay kitaabka Daanyeel. Sidaas ayaannu u yeelaynaa, maxaa yeelay mid ka mid ah sifooyinka nebiyadeed ee “toddobada wakhti” waa in ay ka dhigan tahay “dhagaxii lagu turunturooday” ee kuwa wax dhisaa ay diideen. Waxaan qeexayaa dhagaxa turunturooyinka ee Qorniinku matalo inuu yahay run la arki karo, hase yeeshee aan la arag. Kuwa arka, waa qaali; laakiin kuwa aan arkinse, ma aha oo keliya waxa ay ku turunturoodaan, balse waa dhagaxa iyaga budo ka dhiga.

Markii Masiixu soo bandhigay dhagaxii kuwii wax dhisayay diideen, wuxuu caddeeyey in dhagaxa geesku uu noqon doono “madaxii” geeska. Farriinta ku saabsan dhagaxa la diiday ee ku jirta Qorniinka mar walba waxay la xiriirtaa in Ilaah ka gudbayo dad axdi hore lahaa, isla markaasna Ilaah axdi la gelayo dad aan hore u ahaan jirin dadkii Ilaah.

Ciise wuxuu ku yidhi iyaga, Miyaydaan weligiin ku akhriyin Qorniinnada, Dhagaxii ay kuwii wax dhisayay diideen, kaasu wuxuu noqday madaxa geeska; tanuna waa falka Rabbiga, waana yaab indhahayaga ku ah? Sidaas daraaddeed waxaan idinku leeyahay, Boqortooyada Ilaah waa laydinka qaadi doonaa, oo waxaa la siin doonaa quruun midhaheeda keenta. Oo ku alla kii ku dhaca dhagaxan waa jabi doonaa; laakiinse kii uu ku dul dhaco, budo ayuu ka dhigi doonaa. Matayos 21:42–44.

“Waxsii sheegiddii wakhtiga” ee ugu horraysay ee malaa’igaha quduuska ahi ku hoggaamiyeen William Miller, waxay ahayd “toddobada wakhti” ee Laawiyiintii labaan iyo lix. Adventism-ka Laodicea wuxuu bilaabay habkii lagu duminayay runaha aasaasiga ah ee Rabbigu ku ururiyey adeegiddii Miller, isaga oo diiday daahfurkii ugu horreeyey ee Miller. Dabcan, tusaale kasta oo nebiyadeed oo ku saabsan aasaas quduus ah waa tusaale Masiixa ah, kaas oo ah “Dhagaxa”, sidaas awgeed diidmada “toddobada wakhti” sannadkii 1863, ma aha oo keliya inay tilmaamayso bilowgii habkii lagu diidayay runaha aasaasiga ah, balse waxay metelaysaa diidmada Masiixa. Sida markhaatifurka Masiixa ee ku saabsan dhagaxii la diiday, Butros isaguna wuxuu sidoo kale caddeeyaa in mid ka mid ah waxsii sheegyada la xidhiidha dhagaxa aasaaska ay tahay in ugu dambayntii uu noqon doono “madaxa geeska”.

Sidaas daraaddeedna waxaa Qorniinka ku qoran, Bal eega, waxaan Siyoon dhexdeeda dhigayaa dhagax geeska ugu weyn, oo la doortay, qaali ah; oo kii isaga rumaystaa ceeb ma ahaan doono. Haddaba kuwiinna rumaysta isagu waa qaali; laakiin kuwa caasiyiinta ah, dhagaxii kuwii wax dhisayay diideen, kaasu wuxuu noqday madaxa geeska, iyo dhagax lagu turunturoodo, iyo dhagax lagu xumaado, xataa kuwa hadalka ku turunturooda iyagoo caasi ah; taasoo iyagana loo qoondeeyey. Laakiin idinku waxaad tihiin farcan la doortay, wadaaddanimo boqornimo ah, quruun quduus ah, dad gaar ahaan loo leeyahay; si aad u muujisaan ammaanta kii idiinka yeedhay gudcurka oo idiin geliyey iftiinkiisa yaabka leh. Kuwii waagii hore aan dad

ahayn, haddase ah dadkii Ilaah; kuwii aan naxariis helin, haddase naxariis helay. 1 Butros 2:6–8.

Dhagixii aasaaska ahaa bilowgii Adventism-ka, wuxuu noqdaa madaxa geeska. Ishacyaahna wuu la waafaqsan yahay Masiixa iyo Butros, Ishacyaahna wuxuu dhagaxa aasaaska u adeegsadaa inuu ku matalo dad axdi leh oo laga gudbayo si loo helo dad axdi cusub leh. Markhaatigiisana wuxuu ku matalaa dabaqad axdi dhimasho la gashay, oo aqbashay been. Beenta ay aqbaleenna waa beenta uu Bawlos tilmaamayo inay kuwa axdi dhimasho la gala ku keento marin-habaabin xoog leh, maxaa yeelay ma ay aqbalin jacaylka runta.

Sidaas daraaddeed, bal maqla erayga Rabbiga, kuwiinna jeesjeesayaasha ah ee xukuma dadkan Yerusaleem jooga. Maxaa yeelay waxaad tidhaahdeen, Annagu dhimasho ayaannu axdi la dhignay, oo She'oolna heshiis ayaannu la galnay; marka belayada daadku sida xad-dhaafka ah u gudubto, nama soo gaadhi doonto; waayo, been ayaannu ka dhignay magangalkayaga, oo hooska khiyaanadana waannu isku qariday. Sidaas daraaddeed Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eega, Siyoon waxaan u dhigaa aasaas dhagax, dhagax la tijaabiyey, dhagax qaali ah oo geeska ah, aasaas sugan; kii rumaystaa ma degdegi doono. Oo xukunka waxaan ka dhigi doonaa xadhigga cabbirka, xaqnimadana waxaan ka dhigi doonaa miisaanka toosan; oo roobdhagaxyaaluhu wuxuu xaadhi doonaa magangalkii beenta, biyuhuna waxay qarqin doonaan meeshii la isku qaridayey. Oo axdigii aad dhimashada la lahaydeen waa la burin doonaa, heshiiskiinnii aad She'ool la lahaydeenna ma taagnaan doono; marka belayada daadku sida xad-dhaafka ah u gudubto, markaas iyadaa idin tuman doonta. Ishacyaah 28:14–18.

“Todobada jeer” waxaa lagu qariyey hoos beeno ah, oo markii Ilaah ka gudbo dadkiisii axdiga hore oo uu axdi la galo boqol iyo afar iyo afartan kun, dhagixii hore u ahaa dhagaxii geeska ee la diiday wuxuu kor u bixi doonaa si uu u noqdo “madaxa” geeska. Kuwa runtaas fahma, waa qaali; kuwa aanse fahminna, dhagaxa noqda madaxa geeska ma aha oo keliya inuu burburiyo, balse sarbeeb ahaan wuxuu u noqdaa dhagaxii qabriga ee madaxooda.

Bugga Daanyeel, cutubka siddeedaad, aayadda sagaal iyo tobnaad, waxaan ka helaynaa “dhammaadka ugu dambeeya” ee cadhada, taas oo sidaas ku caddaynaysa in ay khasab tahay inuu jiro sidoo kale “dhammaadkii hore” ee cadhada. Muddada ka bilaabmaysa 677 BC ilaa Oktoobar 22, 1844 waxay ka dhigan tahay muddadii meesha quduuska ah (iyo ciidankuba) la tumanayey. Laakiin baabtiisnimada papacy-gu waxay sii barwaaqoobi lahayd ilaa cadhadu dhammaato, sida ku qoran Daanyeel cutubka kow iyo tobnaad, aayadda lix iyo soddonaad. Haddii dhammaadka cadhada ee cutubka siddeedaad uu ka dhigan yahay dhammaadka wakhti go’an, markaas dhammaadka cadhada ee cutubka kow iyo tobnaadna wuxuu sidoo kale ka dhigan yahay dhammaadka wakhti go’an. Tani waa waxa Kitaabku si cad u barayo, in kastoo runtaas lagu qariyey beeno kuwa axdi dhimasho la galay.

Dhammaadka labada caro waxay ka dhigan yihiin dhammaadka muddo waqti oo isku mid ah, waayo labaduba waxay ahaayeen rumoobidda isla habaarkii ah laba kun iyo shan boqol iyo labaatan sannadood oo kala firdhin, maxaabiisnimo, iyo addoonsi. Boqortooyadii woqooyi ayaa markii ugu horraysay la kulantay kala firdhinta, maxaabiisnimada, iyo addoonsiga “todobada

jeer,” markii sannadkii 723 BC boqorkii Ashuur uu iyaga maxaabiis ahaan u kaxaystay. Boqortooyadii koonfureedna waxay la kulantay isla qaddarkaas sannadkii 677 BC. Yeremyaah ayaa xaqiiqadan xaqiijinaya.

Israa’iil waa ido kala firdhaday; libaaxyadii ayaa eryay isaga; marka hore boqorkii Ashuur baa liqay isaga; ugu dambayntiina Nebukadnesar oo ah boqorka Baabuloon ayaa lafihiisii jejebiyey. Yeremyaah 50:17.

Yeremyaah wuxuu tilmaamayaa xukun ciqaabeed oo isa soo taraya. Ashuuriyaanku waxay boqortooyadii woqooyi kaxaysteen 723 BC, dabadeedna waxay Manaseh u kaxeeyeen Baabuloon oo ahayd magaaladoodii caasimadda ahayd 677 BC. Markaasaa Nebukhadnesar qafaashay Yehooyaaqiim, sidaasna ku calaamadeeyey bilowgii toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada 606 BC. Dabadeedna Nebukhadnesar wuxuu qafaashay Sidqiyaah oo Yerusaaalemna wuu dumiyey 586 BC.

Boqortooyadii koonfureed waxaa looga digay in ay la kulmi doonaan isla qaddarkii boqortooyada woqooyi haddii ay ku sii adkaystaan caasinnimadooda. Xukunkii ku dhacay boqortooyada woqooyi waxaa lagu oofin lahaa boqortooyada koonfureed, calaamadda xukunkaasna waxay ahayd xadhig lagu kala bixin lahaa Yahuudah. Markhaatifurka Ishacyaah gudaheeda, si fudud wuxuu ahaa “xadhigga,” laakiin tuducda xigta, “xadhigga” waa “xadhigga Samaariya.”

Sidaas daraaddeed ayaa Rabbiga ah Ilaaha reer binu Israa’iil wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan Yerusaaalem iyo Yahuudah ku soo dejinayaa belaayo sidaas u weyn, oo ku alla kii maqlaaba ay labada dhegoodba u gilgishaan. Oo Yerusaaalem waxaan ku dul fidin doonaa xadhiggii Samaariya iyo miisaankii gurigii Axaab; oo Yerusaaalem waan u tirtiri doonaa sida nin saxan u tirtiro, isaga oo tirtiraya oo haddana kor u rogaya. Oo waxaan dayriyi doonaa kuwa ka hadha dhaxalkayga, oo waxaan u gelin doonaa gacanta cadaawayaashooda; oo waxay u noqon doonaan ugaadh iyo booli ay qaataan cadaawayaashooda oo dhan; maxaa yeelay, waxay sameeyeen wixii hortayda shar ku ahaa, oo tan iyo maalintii awowayaashood ay Masar ka soo bexeen ilaa maantadan waxay iga cadhaysiiyeen. 2 Boqorradii 21:12–15.

Waxa jira laba oraaheed oo nebiyadeed oo ku jira aayadihii hadda la soo xigtay oo ay tahay in la tixgeliyo. Ta hore waa dhagaha oo gilgisha, tan kalena waa miisaanka toosan. Aayadahanna xariiqda Samaariya sidoo kale waxaa lagu aqoonsaday inay tahay miisaanka toosan ee reer Axaab. Xariiqda iyo miisaanka toosani waa qalab xukun, kuwaas oo loo adeegsado habka dhismaha. Aayadahani waxay muujinayaan in isla xukunkii lagu fuliyey boqortooyadii waqooyi, oo lagu metelay Samaariya iyo reer Axaab, lagu soo dejin doono Yahuudah iyo Yerusaaalem. Markii digniinta la soo bandhigay, boqortooyadii waqooyi ee Israa’iil mar hore ayaa lagu soo duulay, lagu qabsaday, la burburiyey, oo addoonsi loo kaxaystay. Farriinta xukunka Ilaah waxay keentaa dhagaha oo gilgisha kuwa maqla digniinta. Miisaanka toosan iyo dhagaha oo gilgisha labaduba waxay Qorniinka kaga muuqdaan min saddex jeer. Xaalad kasta, waxay metelaan cadhada Ilaah ee ka dhanka ah dadkiisa qudhiisa.

Markaasaa Rabbigu yimid, oo istaagay, oo u yeedhay sidii mararkii kale, Samuu'eel, Samuu'eel. Markaasaa Samuu'eel u jawaabay, Hadal; waayo, addoonkaagu waa maqlayaa.

Rabbiguna wuxuu Samuu'eel ku yidhi, Bal eeg, waxaan reer binu Israa'iil ku samayn doonaa wax ay labada dhegood ee ku kasta oo maqla ka sanqadhi doonaan. Oo maalintaas waxaan Ceelii ku soo dejin doonaa wax kasta oo aan kaga hadlay gurigiisa; markaan bilaabo, waanan dhamayn doonaa. 1 Samuu'eel 3:10–12.

Burburkii reer Eli waa wax sii sheegiddii ka dhigi lahayd in labada dhegood ay gilgishaan qof kasta oo maqla. Gilgilashada dhegaha, wakhtigii Samuu'eel, waxay astaan u tahay dhaafitaanka reer Eli. Oofinta wax sii sheegidda Samuu'eel loo dhiibay waxay ahayd burburkii reer Eli iyo adkaynta Samuu'eel inuu yahay nebi. Samuu'eel wuxuu metelaa dad uu Butros leeyahay, waagii hore aan ahayn dadka Ilaah, laakiin haatan ah, waayo markii Samuu'eel loo adkeeyey nebi ahaan, reer Eli waa la baabi'iyey. Yeremyaahna sidoo kale wuxuu ku dhawaaqaa xukun ka gees ah hoggaankii Yerusaaalem oo dhegaha gilgiliya.

Oo waxaad tidhaahdaa, Maqla ereyga Rabbiga, boqorrada Yahuudah iyo dadka deggan Yerusaaalemow; Rabbiga ciidammadu, Ilaaha reer binu Israa'iil, wuxuu leeyahay sidan: Bal ogaada, meelkan waxaan ku soo dejin doonaa masiibo; oo ku alla kii maqla, dhegihiisu way sanqadhi doonaan. Yeremyaah 19:3.

Saddexda tixraac ee dhegaha gilgilashadooda lagu sheegay dhammaantood waxay la xiriiraan dad axdi leh oo axdi la galay dhimashada, dabadeedna la soo weeraray, la qabsaday, la baabbi'iyey, la kala firdhiyey, oo addoonsi loo kaxeeyey. Dhegaha gilgilashadoodu waa astaan ka mid ah xukunka cadhoonka Ilaah, astaanta xukunkaasna sidoo kale waxaa Qorniinka lagu muujiyey saddex jeer, iyada oo la adeegsanayo erayga “plummet.” Hore ayaannu ugu akhriinay Kitaabka Labaad ee Boqorrada iyo Ishacyaah, laakiin waxaa Qorniinka ku jira hal tixraac oo kale oo ku saabsan “plummet,” tixraacaasna erayga plummet waxaa laga tarjumay eray Cibraani ah oo ka duwan kii ku jiray labadii tixraac ee hore.

Markaasaa malaa'igtii ila hadlaysay ayaa haddana timid, oo i toosisay sida nin hurdo laga toosiyey. Oo waxay igu tidhi, Maxaad aragtaa? Oo anna waxaan idhi, Waan fiiriyey, oo bal eeg, waxaa yiil laambad-dhig dhan oo dahab ah, oo maddiibaduna ay korkiisa saaran tahay, iyo toddobadiisii laambadood oo ku dul yaal, iyo toddoba dhuumood oo u socda toddobada laambadood ee korkiisa saaran. Oo waxaa agtiisa taagnaa laba geed oo saytuun ah, midna dhinaca midig ee maddiibadda, kan kalena dhinaca bidixdeeda. Sidaas daraaddeed ayaan u jawaabay oo malaa'igtii ila hadlaysay kula hadlay anigoo leh, Kuwanu maxay yihiin, sayidkaygiiyow? Markaasaa malaa'igtii ila hadlaysay ii jawaabtay oo igu tidhi, Miyeydaan garanayn kuwanu waxay yihiin? Oo anna waxaan idhi, Maya, sayidkaygiiyow. Markaasay ii jawaabtay oo ila hadashay iyadoo leh, Kanu waa eraygii Rabbiga ee Serubaabel ku socday, isagoo leh, Ma aha ciidan, mana aha xoog, laakiinse waa Ruuxayga, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay. Bal yaad tahay, buur weynay? Serubaabel hortiisa waxaad ku noqon doontaa bannaan; oo isna wuxuu soo bixin doonaa dhagaxa madaxa iyadoo qaylo lagu dhawaaqayo oo la leeyahay, Nimco, nimco ha ku ahaato. Oo haddana eraygii Rabbiga ayaa ii yimid, isagoo leh, Gacmaha Serubaabel ayaa aasaaska gurigan dhigay; gacmihiisuna way dhammaystiri doonaan; markaasna waxaad ogaan doontaan in Rabbiga ciidammadu ii soo diray idinka. Waayo, bal yaa quudhsaday maalinta waxyaalaha yaryar? waayo, way rayrayn doonaan, oo waxay arki doonaan miisaanka xarigga leh oo ku jira gacanta Serubaabel, isaga iyo

toddobadaas; kuwaasu waa indhaha Rabbiga, oo hor iyo dib ugu kala wareega dhulka oo dhan. Markaasaan u jawaabay oo ku idhi, Maxay yihiin labadan geed oo saytuunka ah oo dhinaca midig ee laambad-dhigga iyo dhinaca bidixdiisa? Oo haddana mar labaad ayaan u jawaabay oo ku idhi, Maxay yihiin labadan laamood oo saytuunka ah oo labada dhuumood ee dahabka ah ka sii daaya saliidda dahabka ah ee naftooda ka soo baxaysa? Markaasuu ii jawaabay oo igu yidhi, Miyeydaan garanayn kuwanu waxay yihiin? Oo anna waxaan idhi, Maya, sayidkaygiyow. Markaasuu yidhi, Kuwanu waa labada subkan, oo taagan Rabbiga dunida oo dhan hortiiisa. Sekaryaah 4:1–14.

Erayga loo tarjumay “miisaan-dhagax” ee ku qoran Boqorradii Labaad iyo Ishacyaah siddeed iyo labaatan waa “mishqâl,” waxaana loola jeedaa miisaan. Labada aayadoodba miisaan (miisaan-dhagax) ayaa lagu darayay xariiqda. Miisaanku waa waxa lagu adeegsado miisaanka, wuxuuna astaan u yahay xukun. Xariiq miisaan leh waa xariiq xukun. Xariiqda Samaariya waxay ahayd muddadii “toddoba goor,” ama laba kun shan boqol iyo labaatan sannadood. Isla muddadaas ayaa lagu soo rogi lahaa boqortooyadii koonfureed, sidii loogu soo rogay boqortooyadii woqooyi. Dhammaadka labada xariiq midkoodna waxaa lagu aqoonsaday kitaabka Daanyeel inuu yahay ama dhammaadka caro-gelintii u dambaysay ama dhammaadka caro-gelintii hore. Muddadan waxaa Daanyeel ku matalay muddadii Yeruusaalem iyo ciidanka lagu tuman lahaa labadii quwadood ee baabbi’inayay, kuwaas oo ahaa jaahilnimada iyo baabbanimada. Labada muddoba waxay bilaaban lahaayeen markii magaaloooyinkoodii caasimadaha ahaa la soo galay, la qabsaday, la dumiyey, dadkoodiina loo kaxaystay addoonsi.

Laakiin Sekaryaah, erayga “plummet” waxa uu ka samaysan yahay isku-darka laba eray oo Cibraani ah. Erayga koowaad waa “eben”, oo macnihiisu yahay “in la dhiso”, sidoo kalena waxa uu ka dhigan yahay “dhagax”. Waxa uu ka dhigan yahay “dhagax dhisme”. Eraygaas dabadeed waxa lagu daraa erayga Cibraaniga ah “bedÿl”, oo macnihiisu yahay “in la kala qaybiyo ama la kala saaro”. “Plummet”-ka ku jira Sekaryaah waa dhagaxa lagu dul dhiso oo keena kala-soocid iyo kala-qaybin. Kala-qaybintu waxay u dhexaysaa laba qaybood oo caabudayaal ah; qayb ku faraxda markay aragto dhagaxa, ka dhigta madaxa geeskooda, oo ku dul dhista, iyo qaybta kale oo aan arkin, diidda, ku turunturoota, oo ugu dambayntii lagu burburiyo, kaas oo markaas u noqda dhagaxooda sare ama dhagaxa xabaashooda. Qayb baa axdi la gasha nolosha, qaybta kalena axdi dhimasho.

Taariikhda Sekaryaah, reer binu Israa’iilkii hore waxay hadda ka soo baxeen Baabuloon si ay u dhisaan mar kale oo u soo celiyaan Yeruusaalem. Serubaabel waxaa loo magacaabay taliyaha, waxaana la rabay inuu kormeero shaqada. Isagu wuxuu dhigay dhagaxii aasaaska bilowgii shaqada, wuxuuna dhigay dhagaxii ugu sarreeyey, ama dhagaxii daboolka, dhammaadka shaqada. Serubaabel macnihiisu waa “farcankii Baabuloon”. Waxsii sheegyada oo dhammu waxay tilmaamayaan maalmaha ugu dambeeya, magaca Serubaabelna waa astaanta taariikhda farriintii malaa’igta kowaad markii dhagaxii aasaaska la dhigay, magiciisuna sidoo kale waa astaanta farriintii malaa’igta saddexaad, marka dhagaxii ugu sarreeyey, ama dhagaxii daboolka, la dhigo. Muujinta daadinta Ruuxa Quduuska ah, ha ahaato dhaqdhaqaaqii kowaad ama dhaqdhaqaaqii labaad, waxaa matala magaca Serubaabel (farcankii Baabuloon), waayo wuxuu matalaa farriinta ku baaqaysa in jiilka ugu dambeeya ee “farcankii Baabuloon” ay ka soo baxaan. Wuxuu matalaa

fariinta Qayladii Saqda Dhexe ee ka dhacday dhaqdhaqaaqii kowaad, taas oo ku dhow inay ka dhacdo dhaqdhaqaaqii ugu dambeeya ee Qaylada Xooggan.

Labada geed oo saytuun ah, labada laamood oo saytuun ah, iyo labada la subkay oo metela weelasha ay labada dhuun ee dahabka ahi saliidda ugu shubaan:

“Kuwa subkan oo taagan Rabbiga dhulka oo dhan hortiisa, waxay hayaan jagadii mar la siiyey Shayddaan isaga oo ahaa keruubkii daboolayay. Iyadoo loo marayo makhluuqaadka quduuska ah ee ku wareegsan carshigiisa, Rabbigu wuxuu sii wadaa xidhiidh joogto ah oo uu la leeyahay dadka dhulka deggan. Saliidda dahabiga ahu waxay ka dhigan tahay nimcada uu Ilaah laambadaha rumaystayaasha ku sii siiyo, si aanay u liicliicin oo u bakhtiyin. Haddii aanay saliiddan quduuska ahi samada uga soo daadan farriimaha Ruuxa Ilaah, xoogagga sharka ahi waxay si buuxda u maamuli lahaayeen dadka.”

“Ilaah waa la quudhsadaa marka aynaan aqbalin farriimaha uu noo soo diro. Sidaas ayaanu ku diidnaa saliidda dahabka ah ee uu jeclaan lahaa inuu nafaheena ku shubo si loogu gudbiyo kuwa gudcurka ku jira. Marka dhawaaqu yimaado, ‘Bal eega, aroosku waa imanayaa; u baxa inaad la kulantaan isaga,’ kuwa aan helin saliidda quduuska ah, ee aan qalbiyadooda ku hayn nimcada Masiixa, waxay ogaan doonaan, sida bikradihii nacasyada ahaa, inayan diyaar u ahayn inay Rabbigooda la kulmaan. Iyagu ma laha, naftooda gudaheeda, awood ay saliidda ku helaan, noloshooduna way burburtay. Laakiin haddii Ruuxa Quduuska ah ee Ilaah la weyddiisto, haddii aynu baryo siduu Muuse u baryay, ‘I tus ammaantaada,’ jacaylka Ilaah ayaa qalbiyadeenna lagu daadshaa. Tuubooyinka dahabka ah dhexdooda ayaa saliidda dahabka ah naloo soo gudbin doonaa. ‘Ma aha xoog, mana aha itaal, laakiinse waa Ruuxayga, ayaa Rabbiga Ciidammadu leeyahay.’ Markay helaan fallaaraha dhalaalaya ee Qorraxda Xaqnimada, carruurta Ilaah waxay u ifayaan sida iftiimo dunida ku jira.” Review and Herald, July 20, 1897.

Sekaryaah marar badan ayuu weyddiiyey cidda ay yihiin labada geed oo saytuun ah, isaga oo sidaas ku soo jeedinaya fiiro gaar ah calaamadaha kala duwan ee labada markhaati. Sister White waxay labada geed oo saytuun ah ku aqoonsatay labada markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad.

“Marka laga hadlayo labada markhaati, nebigu wuxuu sii sheegayaa: ‘Kuwanu waa labada geed oo saytuun ah, iyo labada laambadood oo hor taagan Ilaaha dhulka.’ ‘Eraygaagu,’ ayuu yidhi sabuur-qaadihii, ‘waa laambad cagahayga u ah, iyo iftiin jidkayga u ah.’ Muujintii 11:4; Sabuur 119:105. Labada markhaatina waxay matalaan Qorniinka Axdigii Hore iyo Axdiga Cusub.” The Great Controversy, 267.

Sekaryaah wuxuu doonayay inuu garto kuwii ay ahaayeen labadan markhaati. Kacaankii Faransiiska dhexdiisa waxay ahaayeen Axdigii Hore iyo Axdiga Cusub. Waxaa lagu matalay Muuse iyo Eliyaah oo bahalkii ka soo baxay yamayska aan gunta lahayn ku laayay jidka dhexdiisa. Waxay matalaan adeegidda Future for America oo la laayay 18-ka Luulyo, 2020.

Bilowgii cutubka, ka dib markii Sekaryaah la toosiyeey, markii lafihii engegnaa ee dhintay la isu keenay, hase yeeshee aan weli noolaan, Jibriil wuxuu weyddiiyaa, “Maxaad aragtaa?” Sekaryaah wuxuu sharxayaa wixii uu arkay, dabadeedna wuxuu weyddiiyaa, “Kuwanu maxay yihiin,

sayidkaygiyow?” Jibriil wuxuu adkeeyaa mawduuca su’aasha, isagoo uga jawaabaya su’aashii Sekaryaah su’aal kale. Wuxuu Sekaryaah weyddiiyaa, “Miyaadan garanayn kuwanu waxa ay yihiin?” Markaas Jibriil wuxuu ku jawaabaa, “Kanu waa eraygii Rabbiga ee Serubaabel u yimid, isagoo leh, Ma aha xoog, mana aha itaal, laakiinse waa Ruuxayga, ayaa Rabbiga ciidammadu leeyahay.”

Eraygii Rabbiga oo loo siiyey Serubaabel waxay ahayd, “Aan xoog lagu samayn, ama itaal lagu samayn, laakiinse Ruuxayga. Yaad tahay, buur weynay? Serubaabel hortiisa waxaad ku noqon doontaa bannaan; oo isagu wuxuu soo saari doonaa dhagaxa madaxa ah iyada oo qaylo lagu dhawaaqayo, laguna leh, Nimco, nimco ha u ahaato.”

Serubaabel, taliyaha, wuxuu u taagan yahay rasuulka jidka diyaariya bilowga iyo dhammaadka taariikhda, kaas oo hortiisa buurtu bannaan ku noqoto. Ishacyaah wuxuu aqoonsanayaa hawsha isla rasuulkaas, wuxuuna leeyahay inuu “jid qumman uga dhigi doono cidlada dhexdeeda waddo weyn Ilaaheenna,” iyo inuu sababay in “dooxo kastaa” “la sara mariyo.” Wuxuu kaloo sababay in “buur kasta iyo kur kasta” “hoos loo dhigo,” waayo “buurta weyn” ee taliyaha Serubaabel hortiisa taal “waxay noqon doontaa bannaan.”

Farriintii William Miller ee “toddobada jeer” waxaa Ilaah isaga siiyey. Serubaabel wuxuu matalaa William Miller oo dhigay dhagaxii aasaaska ee “toddobada jeer,” wuxuuna kaloo matalaa gacmaha “soo bixin doona dhagaxa madaxa” iyagoo leh “qaylo, iyagoo ku dhawaaqaya, Nimco, Nimco ha u ahaato.” Laba-laabidda erayga “nimco” waxay matalaysaa farriinta Qaylada Saqda-dhexe. “Qaylada” waxay matalaysaa isla farriintii ay matalayso qaylada weyn ee malaa’igta saddexaad, halka “ku dhawaaqiddu” ay matalayso Qaylada Saqda-dhexe. Tuducan oo dhan wuxuu ku saabsan yahay farriinta Qaylada Saqda-dhexe. Wuxuu ku saabsan yahay bikradihii hurdo ugu jiray dhimashada jidadka Muujintii kow iyo tobnaad, oo dhex mara dooxada lafaha engegan ee dhintay. Wuxuu ku saabsan yahay sarakicidda lafaha engegan ee dhintay, wuxuuna ku saabsan yahay doorka nebiyadeed ee “miisaanka toosan” ee ay bikradaha xigmadda leh arkaan, taas oo ku keenta inay reyreeyaan.

Markaas Sekaryaah wuxuu leeyahay, “weliba.” Weliba, waxay ka dhigan tahay in cutubka xiga la saaro korka cutubkii ka horreeyey. Tani waa tixraac ku saabsan mabda’a nebiyadeed ee xariiq korkeed xariiq. Wadahadalkii hore wuxuu aqoonsaday baraarugga habeenbadhka ee dadka Ilaah, oo uu matalayay Sekaryaah. Wadahadalkii hore wuxuu si soo noqnoqota u adkeeyey rabitaanka dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya inay fahmaan kuwii laba markhaati ee Muujintii cutubka kow iyo tobnaad yihiin. Wadahadalkii hore wuxuu aqoonsaday in Serubaabel uu matalo shaqada dhaqdhaqaaqii koowaad iyo weliba shaqada dhaqdhaqaaqii ugu dambeeyey. Wuxuu aqoonsaday in “gacmihiisa” Serubaabel (oo matalaya awoodda aadanaha) ay dhigi lahaayeen dhagaxa aasaaska iyo dhagaxa madaxda, hase ahaatee shaqada gacmihiisa waxaa la dhammaystiray oo lagu dhammaystiraa oo keliya awoodda rabbaaniga ah ee Gargaareha.

Wadahadalkii xigay, oo ah in lagu dul dhigo wadahadalkii hore, wuxuu tilmaamayaa in marka “gacmaha Serubaabel” ay hawsha dhammaynayaan, markaas dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya ay “garan doonaan in Rabbigu” “soo diray” Jibriil, kan iftiinka sida, “xaggiisa” dadka

Ilaah. Waxay garan doonaan habka isgaadhsiinta jannada ee ah runta ugu horraysa ee lagu matalay xidhiidhka Muujintii Ciise Masiix. In la diido farriinta iyo shaqada Serubaabel waa in la diido farriinta ka timaadda Jibriil, taas oo uu isagu ka helay Masiixa, oo Isaguna isna ka helay Aabbaha.

Markaas ayaa la qeexayaa labada qaybood ee cibaadaysatada. Qayb baa ah kuwii “quudhsaday maalinta waxyaalaha yaryar?” Qaybta kalena “way farxi doontaa” markay “aragto xadhigga miisaanka leh oo ku jira gacanta Serubaabel, oo ay la jiraan toddobadaas” kuwaas oo ah “indhaha Rabbiga ee dhex meeraysta dhulka oo dhan.” Kuwii quudhsada maalinta waxyaalaha yaryar, waxay quudhsanayaan hawsha taariikhiga ah ee William Miller sida uu u matalo “xadhigga miisaanka leh.” Waxaa lagu barbardhigayaa kuwa farxa markay arkaan “xadhigga miisaanka leh” oo ku jira gacmaha Serubaabel. “Xadhigga miisaanka leh” ee Sekaryaah waa dhagaxa dhismaha ee kala-qaybin keena. Qayb baa quudhsata “xadhigga miisaanka leh,” maxaa yeelay way diidaan inay arkaan in “xadhigga miisaanka leh” ee ku jira gacanta Serubaabel uu la jiro “toddobadaas.” Erayga “toddoba” ee la jira “xadhigga miisaanka leh,” waa isla erayga Cibraaniga ah ee loo tarjumay “toddoba goor” ee ku jira Laawiyiintii lix iyo labaan.

Markaas Sekaryaah wuxuu mar kale ku celinayaa xaqiiqda ah in, markii uu soo toosay, uusan garanayn cidda ay yihiin labada markhaati. Sidaas daraaddeed ayuu mar labaad u weyddiinayaa, “Waa maxay labadan geed oo saytuun ah?” Wuxuu haddana mar kale ku celinayaa, isagoo su’aalaynaya, “Waa maxay labadan laamood oo geedaha saytuunka ah oo, iyagoo sii maraya labada dhuumood ee dahabka ah, saliidda dahabka ah iska daadinaya naftooda?” Gabriyeelna wuxuu adkaynayaa su’aasha isaga oo mar kale su’aashii Sekaryaah uga jawaabaya su’aal, “Miyaadan garanayn waxa ay kuwanu yihiin?” taas oo Sekaryaah ugu jawaabay, “Maya.” Markaas Gabriyeel wuxuu yidhaahdaa, “Kuwanu waa labada la subkay, oo Rabbiga dhulka oo dhan ag taagan.”

Cutubku wuxuu ku bilaabmaa Gabriel oo Sekaryaah ka toosinaya hurdadiisa. Sidaas daraaddeed Sekaryaah wuxuu matalaa bikradaha saqda dhexe la toosiyo, oo marka bikradahaas la toosiyo, waxaa lagu matalaa iyagoo leh culays aad u weyn oo ah inay gartaan waxa ay ka dhigan yihiin labada markhaati ee Muujintii cutubka kow iyo tobnaad. Dhammaan kutubta Kitaabka Quduuska ah waxay ku kulmaan oo ku dhammaadaan kitaabka Muujintii. Nebiyada oo dhammu way isku waafaqsan yihiin, waayo Ilaah ma aha kan jahawareerka abuur. Nebiyada oo dhammu waxay ka sii hadlaan maalmaha ugu dambeeya in ka badan maalmaha ay iyagu ku noolaayeen.

Jibriil wuxuu adeegsadaa mabda’a Alfa iyo Oomega isagoo muujinaya in Serubaabel uu bilaabi doono oo uu dhamayn doono hawsha dhismaha macbudka. Hawshiisa waxaa lagu metelaa inuu dhigo dhagaxa aasaaska bilowga, iyo dhagaxa madaxda dhammaadka. Serubaabel wuxuu matalaa dhaqdhaqaaqii Milleriyiinta iyo dhaqdhaqaaqa Future for America.

Waxa Jibriil u soo bandhigayo Sekaryaah waa in shaqada Qayladii Saqda-dhexe, ha ahaato dhaqdhaqaaqii malaa’igtii kowaad ama dhaqdhaqaaqii malaa’igtii saddexaad, lagu dhammaystiro xoogga Ruuxa Quduuska ah.

Intii ay meydhooda ku jiiheen waddada, dunidu waxay ku reyreyasatay meydadkooda; laakiin markay soo sara kaceen, markaas dunidu way cabsatay, iyaguna way reyreeyeen. Waxay u

reyreeyaan sababta oo ah waxay arkaan miisaankii xarigga lahaa ee kuwaas “todoba jeer” ku jira gacanta Serubaabel. Miisaanka xarigga leh waa dhagaxa wax lagu dul dhiso, kaas oo kala sooca kuwa caqliga leh iyo kuwa nacasyada ah.

Sekaryaaah ma odhan “todobada,” ee wuxuu leeyahay, “kuwaas toddobada ah.” Waxay arkaan laba kun iyo shan boqol iyo labaatan sannadood oo kala firdhisnaan ah. Erayga loo tarjumay “toddoba” waa isla erayga loo tarjumay “todoba jeer” ee Laawiyiintii labaatan iyo lix, wuxuuna matalaa “habaarka” addoonsiga ee lagu soo dejiyey labadaba boqortooyooyinkii woqooyi iyo koonfureed ee Israa’iil. Kitaabka Daanyeel wuxuu qeexayaa “kuwaas toddobada ah” inay yihiin cadhadii hore iyo cadhadii dambeba.

Dhagaxii aasaaska ahaa ee uu dhigay William Miller wuxuu ahaa “todobadii goor,” dhagaxii madaxa ee uu dhigay dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaadna waa “todobadii goor.” Kuwa farxa marka ay arkaan “todobadaas” soojeedinta Qayladii Habeenbadhka ee maalmaha ugu dambeeya, waxay markhaati ka noqon doonaan kala-qaybin iyo kala-soocid u dhexaysa kan qaaliga ah iyo kan liita. Kan qaaliga ah wuu farxi doonaa markay galaan midnimo buuxda, kan liitana wuxuu goor dambe ogaan doonaa inaysan haysan saliiddii hoos uga soo degaysay labada dhuumood ee dahabka ah. Runta farxadda u keenta hal dabaqad waxay dabaqadda kale u noqon doontaa dhagax lagu kufsado, in kastoo ay u furnayd in la arko dhammaan kuwii doonayay inay arkaan.

Sida “toddobada wakhti” ay u noqdeen imtixaan bilowgii sannadkii 1856, markii Adventism-kii Filadelfiyaanka uu u gudbay Adventism-kii La’odikiyaanka, “toddobada wakhti” mar kale ayay imtixaan u noqdeen dhammaadka, isla goobta uu Adventism-ka La’odikiyaanku ugu gudbayo Adventism-ka Filadelfiyaanka. Imtixaankii bilowga waxaa lagu dhacay sannadkii 1863, iyada oo la diiday caqiidada Kitaabiga ah ee “toddobada wakhti.” Kuwa ku dhaca imtixaanka dhammaadka sannadkii 2023, waxay sidaas u yeeli doonaan iyaga oo diidaya waayo-aragnimada ay dalbanayso dawada lagu aqoonsaday “toddobada wakhti” ee Laawiyiintii lix iyo labaatan.

Waxay ahayd muhiim in la aqoonsado in kitaabka Daanyeel si buuxda u taageerayo “toddobada wakhti,” ka hor intaan bilaabin inaan tixgelinno farriinta nebiyadeed ee lixda cutub ee ugu horreeya ee kitaabka Daanyeel; waayo cutubyada afraad iyo shanaad waxay ka hadlayaan “toddobada wakhti,” waxayna tilmaamayaan bilowga iyo dhammaadka labada gees ee bahalka dhulka ee Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad.

Waxaan maqaalka xiga ku bilaabi doonaa tixgelintayada lixdaas cutub ee ugu horreeya.

“Iftiinkii Daanyeel ka helay Ilaah waxaa si gaar ah loo siiyey maalmahan ugu dambeeya. Ru’yadihii uu ku arkay hareeraha webiyada Ulai iyo Hiddeqel, kuwaas oo ah webiyada waaweyn ee Shinar, hadda waxay ku jiraan geeddi-socodkii rumoobidda, oo dhacdooyinkii oo dhan ee hore loo sii sheegayna dhawaan way dhici doonaan.

“Tixgeli duruufihii ummadda Yuhuudda markii waxsii sheegyadii Daanyeel la bixiyey.

“Aynu waqti dheeraad ah siino daraasadda Kitaabka Quduuska ah. Erayga uma fahanno sidii ay tahay inaan u fahanno. Kitaabka Muujintii wuxuu ku furmaa amar nala siinayo inaan fahanno waxbaridda ku jirta. Waxaa barakaysan kii akhriya, iyo kuwa maqla erayada waxsii

sheegiddan,' ayuu Ilaah ku dhawaaqayaa, 'oo xajiya waxyaalaha ku qoran dhexdeeda; waayo wakhtigu waa dhow yahay.' Markaynu dad ahaan fahanno waxa kitaabkani inooga dhigan yahay, waxaa dhexdeenna ka muuqan doona soo nooleyn weyn. Si buuxda uma fahanno casharrada uu ina barayo, in kastoo nala siiyey amarka ah inaan baadhno oo daraasaynno.”

“Waagii hore macallimiin waxay ku dhawaaqeen in Daanyeel iyo Muujintii ay yihiin buugaag la shaabadeeyey, dadkuna way ka jeesteen. Ilxidhkii ay qarsoodigiisa muuqda awgiis dad badan uga hor joogsadeen inay kor u qaadaan, gacanta Ilaah qudhiisu way ka qaaday qaybahaan Eraygiisa ka midka ah. Magaca laftiisa ee ‘Muujintii’ ayaa ka hor imanaya sheegashada ah inay tahay buug la shaabadeeyey. ‘Muujintii’ waxay ka dhigan tahay in wax muhiim ah la muujiyey. Runta buuggan ku jirta waxaa lala hadlayaa kuwa nool maalmahan ugu dambeeya. Innagu waxaynu taagan nahay iyadoo ilxidhkii laga qaaday meesha quduuska ah ee waxyaalaha quduuska ah. Ma aha inaynu dibadda ka istaagno. Waa inaynu galnaa, mana aha annagoo leh fikrado taxaddar la’aan ah oo aan xurmayn lahayn, ama tallaabooyin degdeg badan, laakiinse annagoo leh xurmo iyo cabsida Ilaah. Waxaynu ku soo dhowaanaynaa wakhtiga ay wax sii sheegyada kitaabka Muujintii rumoobi doonaan.” Testimonies to Ministers, 113.